

IŠVADA DĖL EKONOMINĖS RAIDOS SCENARIJAUS TVIRTINIMO

2024 m. liepos 2 d. Nr. BPE-4

Vilnius

2024 M. PIRMOJO KETVIRČIO REZULTATAI LEIDO PADIDINTI ŠIŲ METŲ BVP PROJEKCIJAS, BET NEAPIBRĖŽTUMAS DĖL MAKROEKONOMINĖS PADĖTIES IŠLIEKA

Fiskalinė institucija, kurios funkciją vykdyti pavesta Valstybės kontrolei (toliau – VK FI), teikia Seimui savo išvadą dėl Finansų ministerijos (toliau – FM) birželio 20 d. paskelbto 2024–2027 metų ekonominės raidos scenarijaus (toliau – ERS). Išvada teikiama remiantis Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniu įstatymu.

VK FI tvirtina birželio mėn. paskelbtą 2024–2027 m. ekonominės raidos scenarijų. Jis atitinka įvardytas prielaidas, yra pagrįstas aktualiais statistiniais duomenimis. VK FI ir FM požiūriai dėl Lietuvos ekonomikos perspektyvų yra panašūs.

Pagrindinės išvados žinutės:

- Atlikusi vertinimą, VK FI tvirtina Finansų ministerijos birželio mėn. paskelbtą 2024–2027 m. ekonominės raidos scenarijų.
- Neapibrėžtumas dėl tolesnio Lietuvos ekonomikos augimo labiausiai susijęs su geopolitine situacija ir tarptautine prekyba.
- Dėl sparčiau, nei tikėtasi, augusių namų ūkių vartojimo ir eksporto 2024 m. I ketv., VK FI didina šių metų realiojo BVP augimo projekciją iki 2 proc. Augant užsienio paklausai, eksportas, tikėtina, lems spartesnę BVP plėtrą 2025 m.
- Sumažėjusios energetikos kainos lemia infliacijos lėtėjimą, o tai kartu su išliekančiu sparčiu darbo užmokesčio augimu toliau stiprins gyventojų perkamąją galią ir didins privatųjį vartojimą 2024 m.
- Darbo rinka išlieka atspari iššūkiams: nors nedarbo lygis paaugo, 2024–2025 m. užimtųjų skaičius ir darbo užmokestis prognozuojamas didesnis nei 2024 m. kovo mėn.

EKONOMINĖS RAIDOS SCENARIJAUS VERTINIMAS IR TVIRTINIMAS

Taikydama įvairius analizės metodus¹, VK FI atliko birželio mėn. paskelbto 2024–2027 m. ekonominės raidos scenarijaus vertinimą. VK FI išanalizavo makroekonominę aplinką ir ERS prielaidas, lygino scenarijaus projekcijas su VK FI ir kitų institucijų prognozėmis, taikė tvirtinimo atkarpos metodą ir ekspertinį vertinimą.

2024 m. birželio mėn. ERS taikytos prielaidos yra pagrįstos. Dauguma tarptautinių institucijų nežymiai didina 2024 m. euro zonos (EZ) BVP augimo projekciją. Tiek VK FI, tiek FM remiasi prielaida, kad tarptautinės prekybos partnerės vidutiniu laikotarpiu augs sparčiau nei 2024 m. Taip pat abi institucijos remiasi Europos Komisijos prielaida dėl stabilaus euro kurso JAV dolerio atžvilgiu. Į VK FI ir FM taikytas prielaidas įtraukta aukštesnė naftos kaina nei 2024 m. kovo mėn. Detalesnis makroekonominės aplinkos ir projekcijų prielaidų aprašymas pateikiamas išvados 1 dalyje.

FM ir VK FI 2024–2027 m. pagrindinių makroekonominių rodiklių projekcijos reikšmingai nesiskiria. Atsižvelgdamos į 2024 m. I ketv. rezultatus ir atnaujintas prielaidas, VK FI ir Finansų ministerija didina 2024 m. realiojo BVP projekcijas. Numatoma, kad ekonomika augs apie 2 proc. Šiomet BVP plėtrą labiausiai skatins spartesnis namų ūkių vartojimas, kurį teigiamai veiks stiprėjanti gyventojų perkamoji galia, ir investicijos. Abi institucijos projektuoja, kad šalies ekonomikos raida 2025–2027 m. bus spartesnė nei 2024 m. Tai skatins realusis eksportas, kurį teigiamai veiks atsigaunanti užsienio paklausa. Abi institucijos prognozuoja, kad darbo užmokestis ir užimtųjų skaičius 2024 m. augs daugiau, nei tikėtasi kovo mėn., o 2025–2027 m. situacija darbo rinkoje bus stabili.

VK FI ir FM projektuoja, kad infliacija 2024 m. bus žemesnė nei 2 proc. Šiais metais numatomas lėtesnis BVP to meto kainomis augimas nei 2023 m. Projektuojama, kad 2025–2027 m. šis rodiklis kasmet augs sparčiau nei 5 proc. Išsamesnis VK FI prognozių aprašymas pateikiamas išvados 2 dalyje. Pažymima, kad VK FI ir Finansų ministerijos rodiklių įverčiai gali skirtis. VK FI projekcijos pateikiamos 1 priede, o 2024 m. birželio mėn. ERS – 2 priede.

VK FI prognozės laikomos atskaitos tašku (angl. *benchmark*), taikant tvirtinimo atkarpos (angl. *endorsement range*) metodą. Remdamasi juo, VK FI sudarė šių ERS rodiklių² 2024–2026 m. neapibrėžtumo grafikus: BVP to meto ir palyginamosiomis kainomis, realiojo namų ūkių vartojimo išlaidų, vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio (VDU) ir užimtųjų skaičiaus pokyčių (3 priedas). Minėtų rodiklių, išskyrus 2024 m. užimtųjų skaičiaus ir 2025 m. VDU pokyčių, projekcijos patenka į 40 proc. tvirtinimo atkarpų intervalus. Jie žymi tikimybių intervalų centrinį rėžį, kuris yra artimiausias atskaitos tašku (moda) laikomoms VK FI projekcijoms. Pažymėtina, kad 2024 m. užimtųjų skaičiaus ir vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio pokyčių 2025 m. projekcijos patenka į 60 proc. rėžį. Tai reiškia, kad minėtų rodiklių projekcijos yra labiau nutolusios nuo centrinio neapibrėžtumo grafiko intervalo ir jų išsipildymo tikimybės yra mažesnės nei 40 proc. intervale. Atkreiptinas dėmesys, kad tvirtinimo atkarpos remiasi istorinėmis paklaidomis, todėl jos nebūtinai gali visiškai parodyti ateities neapibrėžtumą.

Atsižvelgiant į pastaraisiais metais svyruojantį užimtųjų skaičių, kuriam įtakos turi pasikeitusios migracijos tendencijos, Finansų ministerijos projektuojamas 2024 m. užimtųjų skaičiaus pokytis yra įmanomas. Atsižvelgdama į išliekantį neapibrėžtumą dėl ateities migracijos srautų, VK FI projektuoja mažesnį užimtųjų skaičių 2024 m., tačiau sutinka, kad yra veiksnių, galinčių lemti didesnį šio rodiklio augimą.

¹ Vertinimo ir tvirtinimo procesas, VK FI taikomi metodai apibūrinėti ERS vertinimo ir tvirtinimo apraše. Prieiga per internetą: https://www.valstybeskontrolė.lt/TVS/Content/Biudzeto_stebesena/ERS_vertinimo_ir_tvirtinimo_aprasas.pdf.

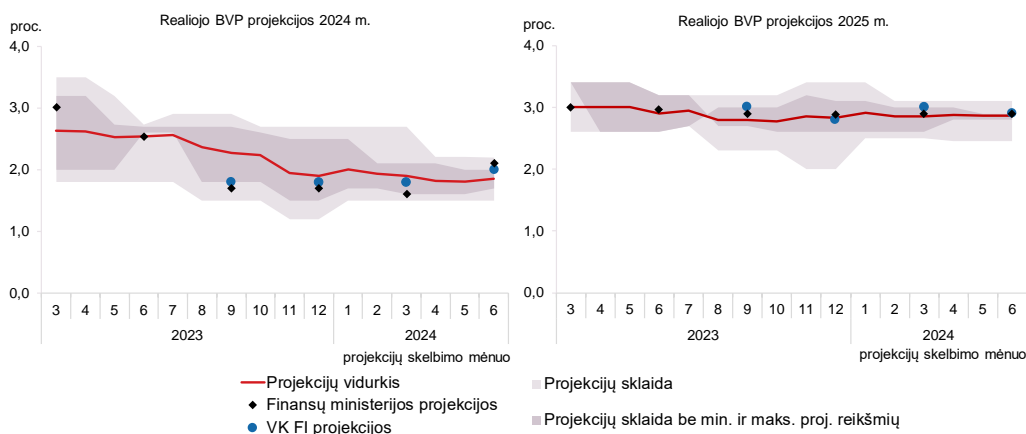
² Šie pagrindiniai rodikliai yra svarbiausi VK FI priimant sprendimą dėl ERS tvirtinimo, tačiau siekiant scenarijaus rodiklių projekcijų suderinamumo, analizuojamos ir kitos ERS rodiklių projekcijos.

VK FI, projektuodama 2025–2027 m. nuosaikų VDU augimą, atsižvelgė į Trišalei tarybai pateiktus skaičiavimus dėl minimaliosios mėnesinės algos didinimo ir į įprastą viešojo sektoriaus atlyginimų augimą. Palyginti su kovo mėn. ERS, birželio mėn. FM peržiūrėjo 2025 m. darbo užmokesčio projekciją aukštyn iki 6,4 proc. VK FI teigiamai vertina tokią peržiūrą, bet mano, kad projekcija yra per atsargi. Vis dėlto ji yra įmanoma, atsižvelgiant į sulėtėjusią infliaciją ir darbo užmokesčio augimą privačiajame sektoriuje, neapibrėžtumą dėl darbo užmokesčio didinimo viešajame sektoriuje.

Pagal taikytą VK FI potencialaus BVP vertinimo metodą, skirtą vidutinio laikotarpio projekcijų suderinamumui tikrinti, ERS realiojo BVP projekcija 2027 m. laikoma tikėtina. VK FI vertinimu, potencialus BVP³ 2024–2027 m. kasmet vidutiniškai turėtų padidėti apie 2,9 proc. (1 priedas). Finansų ministerija projektuoja, kad realiojo BVP augimas 2027 m. sudarys 2,9 proc. Jis yra artimas VK FI įvertintam 2027 m. potencialaus BVP augimui, kuris siekia 2,6 proc.

2024 m. birželio mėn. ERS 2024–2025 m. realiojo BVP projekcijos yra artimos kitų institucijų projekcijų vidurkiui (1 pav.). 2024 m. kitų institucijų vidurkis siekia 1,9 proc., o 2025 m. – 2,9 proc. Pažymėtina, kad didžioji dalis makroekonominės prognozės Lietuvai skelbiančių institucijų jas atnaujino iki 2024 m. birželio mėn. pradžios, dar iki pasirodant 2024 m. I ketv. bendrojo vidaus produkto antrajam įverčiui (4 priedas).

1 pav. Finansų ministerijos 2024 m. birželio mėn. ERS paskelbtos realiojo BVP projekcijos 2024–2025 m. yra artimos kitų institucijų projekcijų vidurkiui

Į projekcijų sklaidą įtrauktos šios institucijos: Europos Komisija (EK), Tarptautinis valiutos fondas (TVF), Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO), Lietuvos bankas, AB „Swedbank“, AB SEB.

Šaltinis – Valstybės kontrolės, vykdančios fiskalinės institucijos funkcijas, skaičiavimai

VK FI tvirtina Finansų ministerijos 2024 m. birželio mėn. paskelbtą 2024–2027 m. ekonominės raidos scenarijų. Pagal Europos Sąjungos Tarybos direktyvą⁴ biudžeto planavimas turi būti grindžiamas labiausiai tikėtiniu arba atsargesniu makroekonominiu fiskaliniu scenarijumi. Atsižvelgdama į išliekantį neapibrėžtumą, įvertinusi pirmiau išvardytų metodų rezultatus, VK FI tvirtina 2024 m. birželio mėn. paskelbtą 2024–2027 m. ekonominės raidos scenarijų.

2024-06-04 Finansų ministerija pateikė institucijoms derinti ERS projektą (kopiją – VK FI), o 2024-06-14 patikslintas projektas pateiktas derinti su VK FI. Detalesnė informacija apie derinimo eigą pateikiama 5 priede. VK FI atliko ERS projekto vertinimą remdamasi minėtais metodais. 2024-06-10 FM raštu atsakė į VK FI pateiktus klausimus apie valdžios sektoriaus vartojimo išlaidų defliatoriaus peržiūrą ir prielaidas projektuojant užimtųjų skaičių. 2024-06-14 VK FI informavo FM, kad neturi priešasčių netvirtinti ERS projekto.

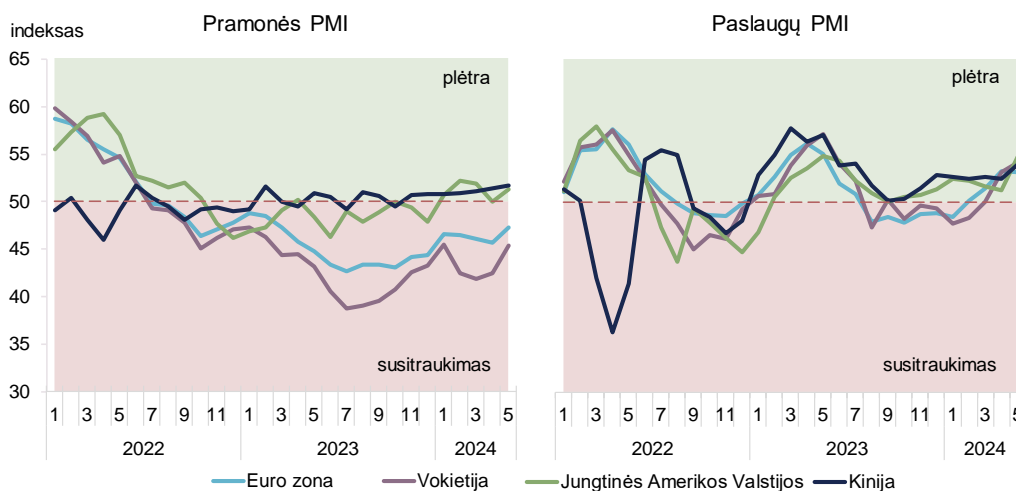
³ Vertinant potencialų BVP, naudojamos naujausios Finansų ministerijos ERS projekcijos. Pažymėtina, kad dėl skirtumų vertinimo prielaidose ir dėl skirtingų modelių specifikacijų VK FI ir FM potencialaus BVP ir produkcijos atotrūkio įverčiai gali skirtis.

⁴ 2024 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva 2024/1265/ES dėl reikalavimų valstybių narių biudžeto sistemoms, 4 str. 1 d. Prieiga per internetą: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202401265.

1. MAKROEKONOMINĖS APLINKOS IR ERS PRIELAUDŲ ANALIZĖ, RIZIKOS LIETUVOS EKONOMIKOS RAIDAI

Vangus Lietuvos eksporto partnerių atsigavimas gali kelti iššūkių Lietuvos ekonomikos augimui 2024 metais. 2024 m. gegužės mėn. atnaujintose Europos Komisijos projekcijose, kuriomis rėmėsi tiek VK FI, rengdama savo prognozes, tiek FM, rengdama birželio mėn. ERS, pasaulio (be ES) ekonomikos augimas 2024 m. padidintas nuo 3,3 proc. iki 3,5 proc. Nors pastaraisiais mėnesiais mažėjanti, bet dar viršijanti 3 proc. infliacija JAV lemia išliekančią griežtą pinigų politiką. Kinijos ekonomikos augimo perspektyvos gerinamos, tačiau vis dar susiduriama su iššūkiais dėl vidaus vartojimo ir šalies nekilnojamojo turto sektoriaus. Euro zonoje augimas išlieka vangus. Pirkimų vadybininkų indeksas rodo, kad EZ, ypač Vokietijos, pramonė išlieka susitraukusi (2 pav.). Jei pagrindinių eksporto partnerių paklausa išliks vangī, tai gali kelti iššūkių tolesniam Lietuvos ekonomikos augimui. Infliacijai artėjant link 2 proc. tikslo, Europos Centrinis Bankas (ECB) sumažino palūkanų normas⁵. Tai turėtų prisidėti prie didesnio EZ ekonominio aktyvumo.

2 pav. Pramonės sektoriaus verslo aktyvumas EZ išlieka susitraukęs, o paslaugų sektorius auga

PMI – Pirkimų vadybininkų indeksas (angl. *Purchasing Managers' Index*)

Šaltinis – <https://www.pmi.spglobal.com>

VK FI vertinimu, FM naudotos prielaidos, rengiant birželio mėn. ERS, paremtos aktualiais statistiniais duomenimis ir yra pagrįstos. ERS numatomas stabilus euro kursas JAV dolerio atžvilgiu, tačiau silpnėjęs nei praėjusiais metais. Dauguma institucijų rodo nekintantį euro ir JAV dolerio kursą, o pagal ateities sandorius euras stiprės JAV dolerio atžvilgiu visu vidutiniu laikotarpiu (6 priedas). ERS numatoma, kad 2024–2027 m. naftos kaina bus didesnė, nei buvo tikėtasi rengiant kovo mėn. scenarijų. Ateities sandoriai taip pat rodo, kad 2024 m. naftos kaina augs, tačiau sumažės likusiu vidutiniu laikotarpiu. VK FI ir FM numato panašias pagrindinių Lietuvos eksporto rinkų plėtros tendencijas. Atsižvelgiant į šią informaciją, prielaidos, kuriomis rėmėsi FM, sudarydama birželio mėn. ERS, yra pagrįstos.

Pagrindinės rizikos, galinčios paveikti makroekonominę šalies raidą, išlieka susijusios su geopolitine situacija ir tarptautine prekyba. Karas Ukrainoje, konfliktai Artimuosiuose Rytuose kelia rizikas tarptautinei prekybai ir pasaulio ekonominei raidai. Vis akivaizdesnis klimato kaitos poveikis gali neigiamai paveikti tiekimo grandines ir infliaciją. Grįžimas prie fiskalinės drausmės taisyklių taikymo gali riboti vyriausybių galimybes skatinti

⁵ 2024-06-06 ECB sumažino palūkanų normas 0,25 proc. p. Prieiga per internetą:

<https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2024/html/ecb.mp240606-2148ecdb3c.en.html>

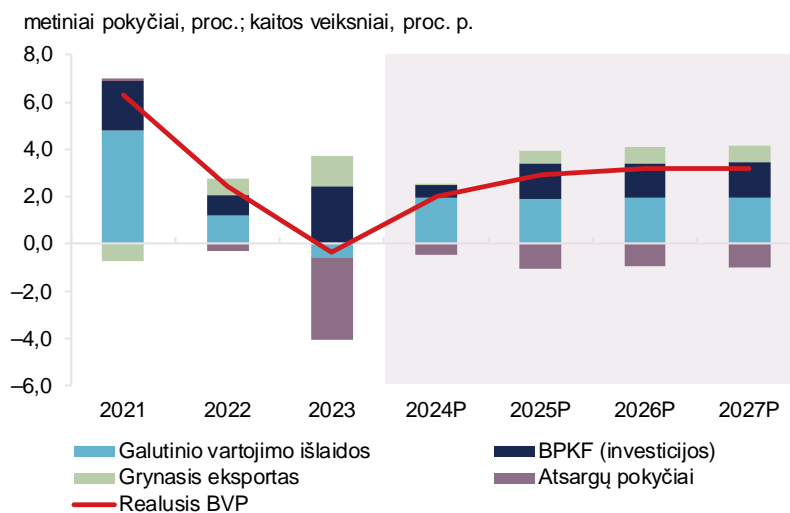
ekonomikas, o tai galėtų mažinti ir Lietuvos eksporto paklausą. Vis dėlto geresnė padėtis darbo rinkoje, spartesnė viešųjų investicijų plėtra ir mažiau ribojanti monetarinė politika gali paskatinti veržlesnį Lietuvos ekonomikos augimą.

2. VK FI EKONOMINĖS RAIDOS PROGNOZĖS

Veržlesnė, nei tikėtasi kovo mėn., ekonomikos plėtra 2024 m. I ketv. leido padidinti šių metų realiojo BVP augimo projekciją. Numatoma, kad atsigaunant užsienio paklausai šalies ekonomika 2025 m. augs sparčiau nei šiemet. 2024 m. I ketv., palyginti su atitinkamu laikotarpiu prieš metus, realusis BVP padidėjo 2,9 proc. Ekonomikos augimą labiausiai skatino namų ūkių vartojimo išlaidos, prekių ir paslaugų eksportas. Šį ketvirtį pramonė daugiau nei po metų pertraukos prisidėjo prie metinio realiosios bendrosios pridėtinės vertės augimo. Neįskaitant naftos produktų, apdirbamoji gamyba, kurią skatino atsigaunanti chemijos pramonė, buvo 1,5 proc. didesnė nei prieš metus. Pramonės lūkesčiai pagerėjo, tačiau šio sektoriaus įmonės atsargiai vertina savo gaminamos produkcijos paklausą. Augant vartojimui mažmeninė prekyba (be degalų) padidėjo 3,8 proc., palyginti su 2023 m. I ketv. Tiek pramonė, tiek mažmeninė prekyba balandžio mėn. toliau augo.

Atsižvelgdama į palankesnius, nei tikėtasi, 2024 m. I ketv. duomenis, VK FI didina šių metų realiojo BVP augimo projekciją iki 2 proc. Numatoma, kad 2024 m. šalies ūkio plėtrą labiausiai skatins namų ūkių vartojimas, kurį teigiamai veiks stiprėjanti gyventojų perkamoji galia (3 pav.). Prie ekonomikos augimo, tikėtina, taip pat prisidės investicijos, tačiau lėtesniu tempu, nei projektuota kovo mėn. Numatoma, kad šiemet grynasis eksportas neturės reikšmingos įtakos BVP pokyčiui. Atsigaunant eksporto rinkoms, projektuojama, kad 2025 m. realiojo BVP augimas spartės beveik iki 3 proc., o 2026–2027 m. sieks 3,2 proc.

3 pav. VK FI projektuoja, kad, stiprėjant gyventojų perkamajai galiai, ekonomikos augimą 2024 m. labiausiai skatins namų ūkių vartojimas

P – prognozė

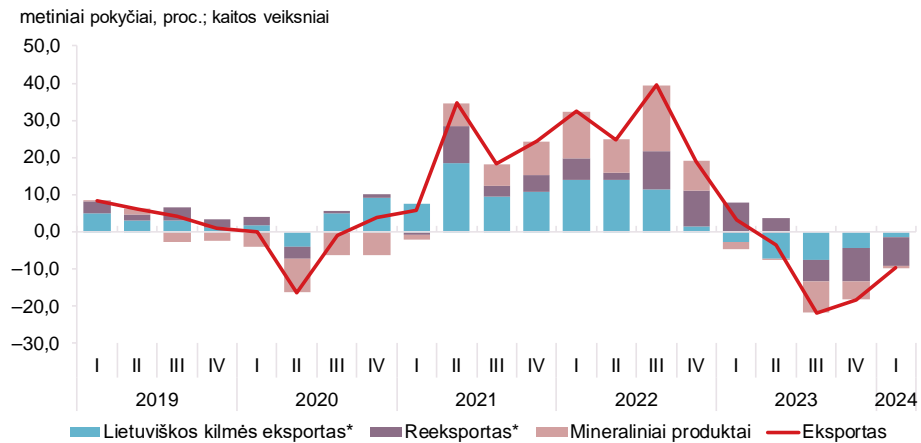
Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra, Valstybės kontrolė, vykdančios fiskalines institucijas funkcijas

Projektuojama, kad realusis eksportas ir importas šiemet didės. Atsigaunant Lietuvos tarptautinės prekybos rinkoms, šalies eksporto augimas, tikėtina, bus spartesnis 2025–2027 m.

2024 m. I ketv. realusis eksportas buvo 0,6 proc. didesnis nei prieš metus, o importas toliau traukėsi. Eksportą skatino vis dar dviženkliais tempais auganti prekyba paslaugomis, o prekių eksporto susitraukimas sulėtėjo. Nagrinėjant šį pokytį to meto kainomis, susitraukimą lėmė toliau mažėjantis reeksportas (4 pav.). Tam, tikėtina, įtakos turėjo ne tik aukšta palyginamoji

bazė, bet ir įsigaliojusi griežtesnė sankcijų taikymo kontrolė⁶. Lietuviškos kilmės eksportą labiausiai skatino javų, maisto ir chemijos produktų prekyba, tačiau baldų eksportas išliko vangus. Pažymėtina, kad prie eksporto pokyčių prisidėjo krentančios eksporto kainos.

4 pav. 2024 m. I ketv. metinį prekių eksporto vertės (to meto kainomis) susitraukimą lėmė toliau mažėjantis reeksportas

* išskyrus mineralinius produktus

Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra, Valstybės kontrolės, vykdančios fiskalinės institucijos funkcijas, skaičiavimai

Šalies realiojo eksporto augimo projekcija 2024 m. peržiūrima į viršų. Tai lemia didesnė, nei tikėtasi kovo mėn., Lietuvos pagrindinių eksporto rinkų augimo prielaida 2024 m. ir palankūs šių metų I ketv. tarptautinės prekybos rezultatai. VK FI numato, kad po susitraukimo 2023 m. realusis prekių ir paslaugų eksportas ir importas 2024 m. kils atitinkamai 3,6 ir 3,9 proc. Tarptautinė aplinka rodo atsigavimo ženklus, tačiau išlieka vangūs. Tai, tikėtina, veiks lietuviškos kilmės prekių eksportą. Reeksporto apimtis 2024 m. toliau gali mažinti minėta griežtesnė sankcijų taikymo kontrolė. Stipri vidaus paklausa gali lemti, kad importas augs sparčiau nei eksportas. Likusiu vidutiniu laikotarpiu numatoma, kad, stiprėjant užsienio ir vidaus paklausai, realiojo eksporto ir importo augimas spartės (1 priedo 1 lentelė).

Po susitraukimo metų pradžioje, lėtinama 2024 m. investicijų augimo projekcija, o paspartėjimas numatomas 2025–2027 m. 2024 m. I ketv. realusis bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas (investicijos) per metus smuko 0,3 proc. Šiam pokyčiui daugiausia neigiamos įtakos turėjo mažėjusios išlaidos transporto, informacijos ir ryšių technologijų įrangai. Materialinių investicijų duomenys to meto kainomis rodo skirtingą dinamiką tarp sektorių: 2024 m. I ketv. viešajame sektoriuje jos per metus toliau augo, tačiau privačiajame traukėsi 9,7 proc. Balandžio mėn. Europos Komisijos įmonių vadovų apklausos duomenimis, Lietuva yra viena iš nedaugelio ES valstybių, kurioje pramonės ir paslaugų sektoriuose 2024 m. tikimasi padidėjusių investicijų, palyginti su 2023 m. Atsižvelgiant į faktinę metų pradžios investicijų raidą, aukštą palyginamąją bazę, taip pat tęsiantis palankioms tendencijoms viešajame sektoriuje, panaudojant ES paramos srautus, VK FI projektuoja, kad realiojo bendrojo pagrindinio kapitalo formavimo augimas 2024 m. galėtų siekti 2,2 proc. Vidutiniu laikotarpiu prognozuojamas rodiklio paspartėjimas – vidutiniškai po 5,6 proc. kasmet.

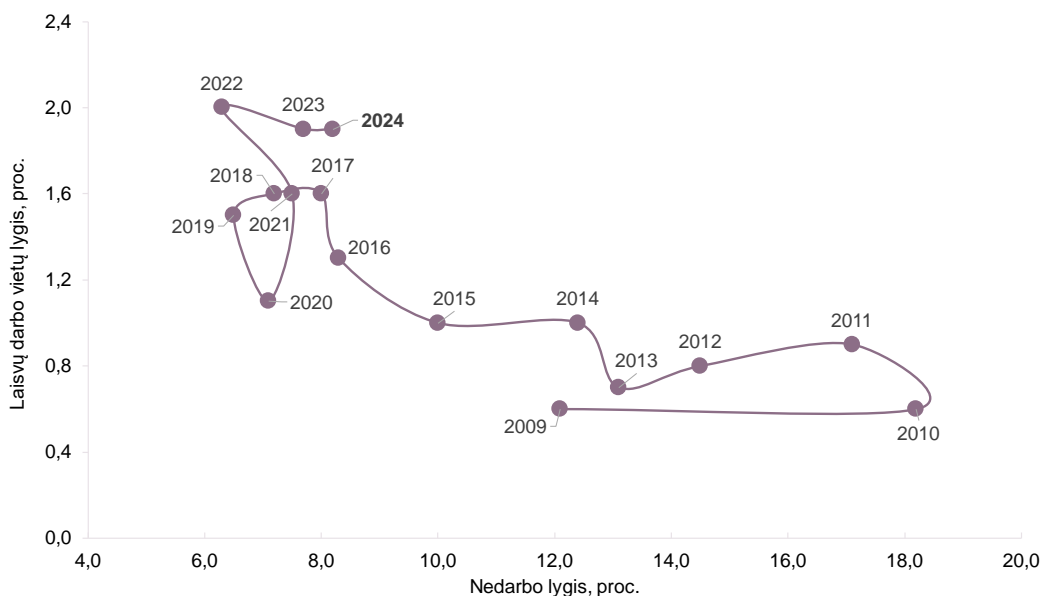
⁶ Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2023-07-03 pranešimas spaudai. Prieiga per internetą: https://lrmuitine.lt/web/guest/naujienos/aktualijos/aktualija?p_p_id=EXT_WPLISTALLNEWS&p_p_lifecycle=0&_EXT_WPLISTALLNEWS_obj_id=090004d2801b3f53.

Projektuojama, kad, sumažėjus energetinių prekių kainoms, vartotojų kainų infliacija nesieks 2 procentų. Suderinto vartotojų kainų indekso (SVKI) metinis augimas gegužės mėn. siekė 0,9 proc. Tokią rodiklio raidą lėmė sumažėjusios elektros, dujų, šilumos energijos ir maisto prekių kainos. Paslaugų infliacija sulėtėjo iki 5,9 proc. Prognozuojama, kad šiais metais energetika bus pagrindinis infliaciją mažinantis veiksnys. Infliacijai mažėti daugiau nebeis paslaugų kainų augimas. Likusių metų dalį infliacija galėtų būti šiek tiek spartesnė dėl menkstančio palyginamosios bazės efekto. VK FI prognozuoja, kad 2024 m. SVKI augimas sieks 1,6 proc. Vidutiniu laikotarpiu jis turėtų padidėti dėl išnyksiančio neigiamo energijos komponentės efekto ir toliau augsiančių paslaugų kainų. Sumažinus 2024 m. BVP defliatoriaus prognozę iki 2,3 proc., bet padidinus realiojo BVP augimo prognozę, VK FI projektuojama BVP to meto kainomis raida nepakito. Prognozuojama, kad BVP defliatorius vidutiniu laikotarpiu augs sparčiau, nei vartotojų kainų indeksas, dėl investicijų, valdžios sektoriaus defliatoriaus ir spartesnio eksporto, palyginti su importu, kainų augimo.

Neapibrėžtumas dėl migracijos tempų skatina atsargiai vertinti geresnius, nei tikėtasi, užimtumo rodiklius. Palyginti su VK FI kovo mėn. projekcijomis, 2024 m. didinama užimtųjų skaičiaus prognozė (1 priedo 1 lentelė). Tai lėmė geresni 2024 m. I ketv. rodikliai, nei tikėtasi: darbo jėga per metus augo 3,1 proc., jos aktyvumo lygis išliko aukštas ir užimtųjų skaičius padidėjo 2,8 proc. 2024 m. I pusr. nuolatinių gyventojų skaičius mėnesio pradžioje augo 1 proc., palyginti su laikotarpiu prieš metus. Prie to prisidėjo išliekanti teigiama grynoji migracija, tačiau ji buvo šiek tiek mažesnė nei 2023 m. Nors yra veiksnių, dėl kurių užimtųjų skaičius gali būti didesnis nei prognozuoja VK FI, neapibrėžtumas skatina kol kas laikytis atsargumo. Vidutiniu laikotarpiu VK FI remiasi visuomenės senėjimo prielaida, todėl užimtųjų skaičiaus dinamika atitinka kovo mėn. projekcijas, kuriose numatomas nuosaikus užimtųjų skaičiaus mažėjimas.

Įtampa darbo rinkoje išlieka, tačiau ji šiek tiek mažėja (5 pav.). Išaugus darbo jėgai, bedarbių skaičius taip pat padidėjo, o tai lėmė 2024 m. I ketv. 8,2 proc. siekusį nedarbo lygį, kuris buvo aukščiausias nuo 2020 m. Vis dėlto, atsižvelgdama į išliekantį aukštą laisvų darbo vietų skaičių, balandžio mėn. sumažėjusį registruotą nedarbą ir įmonių vadovų lūkesčius dėl darbuotojų skaičiaus augimo, VK FI prognozuoja, kad nedarbo lygis 2024 m. galėtų siekti apie 7,3 proc. Ekonomikai augant, vidutiniu laikotarpiu nedarbo lygis, tikėtina, pradės mažėti ir 2027 m. sieks 6,7 proc. Išliekanti įtampa darbo rinkoje darbuotojams leidžia derėtis su darbdaviais dėl darbo užmokesčio, tačiau derybiniai svertai silpnesni nei prieš metus. Tai rodo 2024 m. I ketv. 10,3 proc., lėčiausiai nuo 2021 m., per metus augęs darbo užmokestis. VK FI prognozuojamas darbo užmokesčio augimas 2024 m. sudaro 9,1 proc., tačiau yra veiksnių, dėl kurių jis galėtų būti ir didesnis. 2025–2027 m. prognozuojamas nuosaikus darbo užmokesčio augimas (1 priedo 1 lentelė). Jį prognozuojant, atsižvelgiama į Trišalei tarybai pateiktus skaičiavimus, kuriuose numatyta 2025 m. didinti minimaliąją mėnesinę algą apie 10 proc., į įprastą viešojo sektoriaus atlyginimų augimą, taip pat į sulėtėjusią infliaciją ir darbo užmokesčio augimą privačiame sektoriuje.

5 pav. Išliekiant aukštam laisvų darbo vietų lygiui 2024 m. I ketv. išaugęs nedarbas šiek tiek sumažino įtampą darbo rinkoje

Paveiksle atvaizduojami atitinkamų metų I ketv. duomenys.

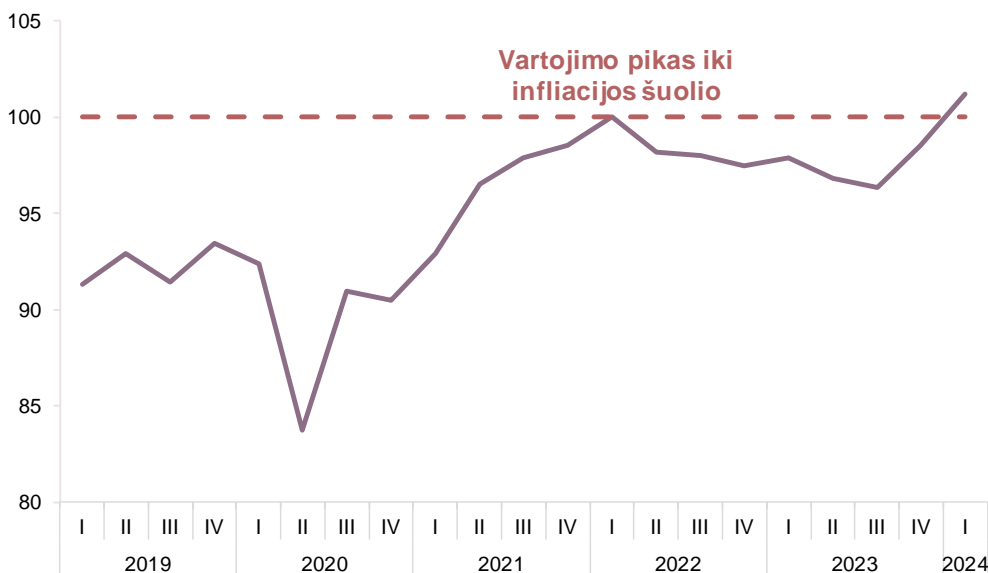
Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra

Stiprėjanti gyventojų perkamoji galia ir stabili padėtis darbo rinkoje lems projektuojamą privačiojo vartojimo tolesnį augimą 2024 m. ir visu vidutiniu laikotarpiu.

2024 m. I ketv. realiosios namų ūkių vartojimo išlaidos per metus augo 2,5 proc. Šį ketvirtį, atsižvelgus į sezono ir darbo dienų skaičiaus įtaką, realiosios gyventojų išlaidos prekėms ir paslaugoms pirmą kartą viršijo aukščiausią lygį, buvusį iki 2022 m. I ketv. (6 pav.). Pažymėtina, kad vartojimo augimui įtakos turėjo ir padidėjęs gyventojų skaičius.

6 pav. Realiosios namų ūkių vartojimo išlaidos atsistatė ir viršijo lygį, buvusį iki 2022 m. infliacijos šuolio

indeksas 2022 m. I ketv. = 100, pašalinus sezono ir darbo dienų skaičiaus įtaką

Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra, Valstybės kontrolės, vykdančios fiskalinės institucijos funkcijas, skaičiavimai

2024 m. gegužės mėn. vartotojų nuomonių tyrimo duomenimis, gyventojų lūkesčiai yra istoriškai geri: vartotojų pasitikėjimo rodiklis – didžiausias nuo 2019 m. rugpjūčio, o būsimos finansinės padėties vertinimas – vienas aukščiausių nuo indekso skaičiavimo pradžios. Namų ūkių disponuojamas pajamas teigiamai veiks 2024 m. valstybės biudžete

numatytos gyventojų pajamų didinimo priemonės. Situacijai darbo rinkoje išliekant palankiai, projektuojama, kad 2024 m. darbo užmokesčio metinis pokytis reikšmingai viršys infliaciją. Minėti veiksniai kartu su palyginamąja baze ir išaugšiančiu užimtųjų skaičiumi leis namų ūkių vartojimo išlaidoms 2024 m., VK FI vertinimu, augti 3,4 proc. Vidutiniu laikotarpiu, tęsiantis palankioms tendencijoms darbo rinkoje, šis rodiklis augs panašiu tempu. Kita vertus, didesni, nei tikimasi, namų ūkių taupymo normos pokyčiai gali paskatinti ateityje peržiūrėti privataus vartojimo projekcijas.

Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė, vykdydama Lietuvos Respublikos fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniame įstatyme nustatytas biudžeto politikos kontrolės institucijos funkcijas, atliko Lietuvos Respublikos finansų ministerijos parengto ir 2024-06-20 viešai paskelbto 2024–2027 m. ekonominės raidos scenarijaus vertinimą ir parengė išvadą. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstitucinio įstatymo 7 str. 3 d. ir Valstybės kontrolės įstatymo 8 str. 7 d. 3 p., Valstybės kontrolė teikia išvadą Lietuvos Respublikos Seimui.

Biudžeto stebėsenos departamento vadovė

Jurga Rukšėnaitė

PRIEDAI

Išvados

„Dėl ekonominės raidos scenarijaus
tvirtinimo“

1 priedas

FISKALINĖS INSTITUCIJOS MAKROEKONOMINĖS PROGNOZĖS 2024–2027 M. IR PAGRINDINĖS PRIELAUDOS

1 lentelė. VK FI makroekonominės prognozės 2024–2027 m.

Rodiklis	2023	2024P	2025P	2026P	2027P
Pagrindiniai makroekonominiai rodikliai					
BVP palyginamosiomis kainomis	-0,3	2,0 (1,8) ▲	2,9 (3,0) ▼	3,2 (3,2)	3,2 (3,2)
BVP palyginamosiomis kainomis, mln. Eur	47145,2	48099,2	49502,3	51 070,0	52 704,3
BVP to meto kainomis pokytis, proc.	6,7	4,4 (4,4)	5,5 (5,4) ▲	5,6 (5,6)	5,7 (5,7)
BVP to meto kainomis, mln. Eur	71986,2	75 132,0	79 256,8	83 729,2	88 482,3
Darbo našumo pokytis, proc.	-1,7	1,3 (1,6) ▼	3,1 (3,0) ▲	3,5 (3,4) ▲	3,4 (3,5) ▼
BVP palyginamosiomis kainomis komponentų pokyčiai, proc.					
Namų ūkių vartojimo išlaidos	-1,0	3,4 (3,3) ▲	3,4 (3,4)	3,5 (3,5)	3,5 (3,5)
Valdžios sektoriaus vartojimo išlaidos	0,2	0,2 (0,2)	0,1 (0,1)	0,1 (0,1)	0,1 (0,1)
Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas	10,6	2,2 (4,5) ▼	5,7 (5,5) ▲	5,5 (5,5)	5,5 (5,5)
Prekių ir paslaugų eksportas	-3,3	3,6 (2,8) ▲	5,5 (5,3) ▲	5,5 (5,5)	5,5 (5,5)
Prekių ir paslaugų importas	-4,9	3,9 (4,3) ▼	5,4 (5,0) ▲	5,3 (5,3)	5,3 (5,3)
Kainų rodiklių pokyčiai, proc.					
BVP defliatorius	7,1	2,3 (2,6) ▼	2,5 (2,3) ▲	2,4 (2,4)	2,4 (2,4)
Namų ūkių vartojimo išlaidų defliatorius	8,6	1,6 (2,0) ▼	2,3 (2,1) ▲	2,3 (2,3)	2,3 (2,3)
Valdžios sektoriaus vartojimo išlaidų defliatorius	12,6	9,3 (9,7) ▼	5,3 (5,2) ▲	4,5 (4,2) ▲	4,4 (4,2) ▲
Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimo defliatorius	5,1	2,3 (2,1) ▲	2,4 (2,3) ▲	2,1 (2,1)	2,1 (2,1)
Eksporto (prekių ir paslaugų) defliatorius	-0,2	1,5 (0,9) ▲	0,8 (1,8) ▼	1,6 (1,5) ▲	1,4 (1,4)
Importo (prekių ir paslaugų) defliatorius	-5,6	1,1 (0,2) ▲	0,0 (1,7) ▼	1,3 (1,3)	1,3 (1,3)
Suderintas vartotojų kainų indeksas (vidutinis metinis)	8,7	1,6 (2,0) ▼	2,3 (2,2) ▲	2,3 (2,3)	2,3 (2,3)
Darbo rinkos rodikliai					
Užimtų gyventojų skaičius (pagal gyventojų užimtumo tyrimo apibrėžtį), tūkst.	1441,1	1451,6	1449,0	1444,4	1442,3
Užimtų gyventojų skaičiaus pokytis, proc.	1,4	0,7 (0,2) ▲	-0,2 (0,0) ▼	-0,3 (-0,3)	-0,1 (-0,2) ▲
Nedarbo lygis (pagal gyventojų užimtumo tyrimo apibrėžtį), proc.	6,8	7,3 (7,2) ▲	6,9 (6,9)	6,9 (6,9)	6,7 (6,7)
Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis, Eur	2013,8	2197,4	2383,1	2549,1	2689,9
Vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio pokytis, proc.	12,6	9,1 (8,7) ▲	8,4 (7,9) ▲	7,0 (6,9) ▲	5,5 (5,3) ▲
Darbo užmokesčio fondas, mln. Eur	27842,2	30 601,8	33 127,8	35 324,2	37 219,7
Darbo užmokesčio fondo pokytis, proc.	13,4	9,9 (9,0) ▲	8,3 (7,9) ▲	6,6 (6,6)	5,4 (5,0) ▲
Potencialaus BVP pokytis ir BVP atotrūkis nuo potencialo					
Potencialaus BVP pokytis, proc.	3,3	3,2 (3,3) ▼	3,0 (3,1) ▼	2,8 (2,9) ▼	2,6 (2,7) ▼
BVP atotrūkis (proc., palyginti su potencialiuoju BVP)	-1,3	-2,4 (-3,4) ▲	-2,6 (-3,6) ▲	-2,6 (-3,7) ▲	-2,3 (-3,6) ▲

Skiausteliuose pateiktos 2024 m. kovo mėn. paskelbtos VK FI projekcijos.

Pagal ERS vertinimo ir tvirtinimo aprašą violetiniame fone pažymėti pagrindiniai rodikliai – svarbiausi VK FI priimančią sprendimą dėl ERS tvirtinimo.

Prognozės parengtos atsižvelgiant į informaciją ir duomenis, paskelbtus iki 2024-05-31.

P – prognozė

Šaltinis – Valstybės duomenų agentūra, Valstybės kontrolės, vykdančios fiskalinės institucijos funkcijas, skaičiavimai

2 lentelė. VK FI makroekonominių prognozių pagrindinės prielaidos

Rodiklis	2023	2024P	2025P	2026P	2027P
JAV dolerio ir euro keitimo kursas*	1,08	1,07 (1,09) ▼	1,07 (1,09) ▼	1,07 (1,09) ▼	1,07 (1,09) ▼
Pasaulio (be ES) BVP augimas, proc.*	3,6	3,5 (3,3) ▲	3,6 (3,5) ▲	3,6 (3,5) ▲	3,6 (3,5) ▲
Europos Sąjungos BVP augimas, proc.*	0,4	1,0 (0,9) ▲	1,6 (1,7) ▼	1,6 (1,7) ▼	1,6 (1,7) ▼
Pagrindinių eksporto rinkų augimas, proc.**	1,1	1,4 (1,2) ▲	1,8 (1,8)	1,8 (2,0) ▼	1,8 (2,0) ▼
Naftos kainos (Brent, JAV doleriais už barelj)***	82,5	85,4 (78,5) ▲	80,0 (74,7) ▲	76,2 (72,3) ▲	73,3 (70,6) ▲

* Techninė prielaida, kurią 2024-05-15 viešai paskelbė Europos Komisija.

** Remiantis VK FI taikoma metodika.

*** 10 darbo dienų ateities sandorių vidurkis 2024 m. balandžio 12-25 d., atsižvelgiant į Europos Komisijos taikytą periodą 2024 m. gegužės mėn. projekcijose. Skliausteliuose pateiktos pagrindinės 2024 m. kovo mėn. VK FI prognozių prielaidos.

P – prognozė

Šaltinis – Valstybės kontrolė, vykdanči fiskalinės institucijos funkcijas

Išvados
 „Dėl ekonominės raidos scenarijaus
 tvirtinimo“
 2 priedas

FINANSŲ MINISTERIJOS 2024–2027 M. EKONOMINĖS RAIDOS SCENARIJAUS PROJEKCIJOS IR PAGRINDINĖS PRIELAIDOS

1 lentelė. Finansų ministerijos 2024 m. birželio mėn. ekonominės raidos scenarijaus projekcijos

Rodiklis, proc.	2023	2024P	2025P	2026P	2027P
Pagrindiniai makroekonominiai rodikliai, pokytis					
BVP palyginamosiomis kainomis	-0,3	2,1 (1,6) ▲	2,9 (2,9)	2,9 (2,9)	2,9 (2,9)
Namų ūkių vartojimo išlaidos	-1,0	3,3 (3,1) ▲	3,4 (3,4)	3,4 (3,4)	3,4 (3,4)
Valdžios sektoriaus vartojimo išlaidos	0,2	0,5 (0,5)	0,1 (0,1)	0,1 (0,1)	0,1 (0,1)
Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas	10,6	3,5 (3,5)	5,4 (5,4)	5,4 (5,4)	5,4 (5,4)
Prekių ir paslaugų eksportas	-3,3	2,3 (3,5) ▼	4,1 (5,2) ▼	4,2 (5,2) ▼	4,2 (5,2) ▼
Prekių ir paslaugų importas	-4,9	2,4 (5,2) ▼	4,9 (5,5) ▼	4,9 (5,5) ▼	4,9 (5,5) ▼
BVP to meto kainomis	6,7	5,0 (5,0)	5,4 (5,2) ▲	5,4 (5,2) ▲	5,4 (5,2) ▲
Kainų rodikliai, pokytis					
BVP defliatorius	7,1	2,8 (3,3) ▲	2,5 (2,2) ▲	2,5 (2,2) ▲	2,5 (2,2) ▲
Suderintas vartotojų kainų indeksas (vidutinis metinis)	8,7	1,1 (1,9) ▼	2,2 (2,2)	2,2 (2,2)	2,2 (2,2)
Darbo rinkos rodikliai					
Vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio pokytis	12,6	9,5 (8,6) ▲	6,4 (5,0) ▲	6,4 (5,0) ▲	5,5 (5,0) ▲
Nedarbo lygis (pagal gyventojų užimtumo tyrimo apibrėžtį)	6,8	7,2 (6,7) ▲	6,9 (6,5) ▲	6,6 (6,4) ▲	6,3 (6,3)
Užimtų gyventojų skaičiaus (pagal gyventojų užimtumo tyrimo apibrėžtį) pokytis	1,4	1,4 (0,5) ▲	0,2 (-0,1) ▲	-0,1 (-0,3) ▲	-0,3 (-0,5) ▲

Remiantis FM statistinių duomenų įtraukimo į scenarijų data – 2024 m. gegužės 31 d., o kitos informacijos – iki 2024 m. birželio 6 d. imtinai.

Skliausteliuose pateiktos 2024-03-18 ekonominės raidos scenarijaus projekcijos.

Pagal ERS vertinimo ir tvirtinimo aprašą violetiniame fone pažymėti pagrindiniai rodikliai – svarbiausi VK FI priimant sprendimą dėl ERS tvirtinimo.

P – prognozė

Šaltinis – Finansų ministerija

2 lentelė. Finansų ministerijos 2024 m. birželio mėn. ekonominės raidos scenarijaus pagrindinės prielaidos

Rodiklis	2023	2024P	2025P	2026P	2027P
JAV dolerio ir euro keitimo kursas*	1,08	1,07 (1,09) ▼	1,07 (1,09) ▼	1,07 (1,09) ▼	1,07 (1,09) ▼
Pasaulio (be ES) BVP augimas, proc.*	3,6	3,5 (3,3) ▲	3,6 (3,5) ▲	3,6 (3,5)	3,6 (3,5)
Europos Sąjungos BVP augimas, proc.*	0,4	1,0 (0,9) ▲	1,6 (1,7) ▼	1,6 (1,7) ▼	1,6 (1,7) ▼
Pagrindinių eksporto rinkų augimas, proc.**	1,7	1,9 (1,8) ▲	2,3 (2,4) ▼	2,3 (2,4) ▼	2,3 (2,4) ▼
Naftos kainos (Brent, JAV doleriais už barelį)*	82,5	85,4 (78,5) ▲	80,0 (74,7) ▲	80,0 (74,7) ▲	80,0 (74,7) ▲

* Techninė prielaida, kurią 2024 m. gegužės 15 d. viešai paskelbė Europos Komisija.

** pagal FM metodiką

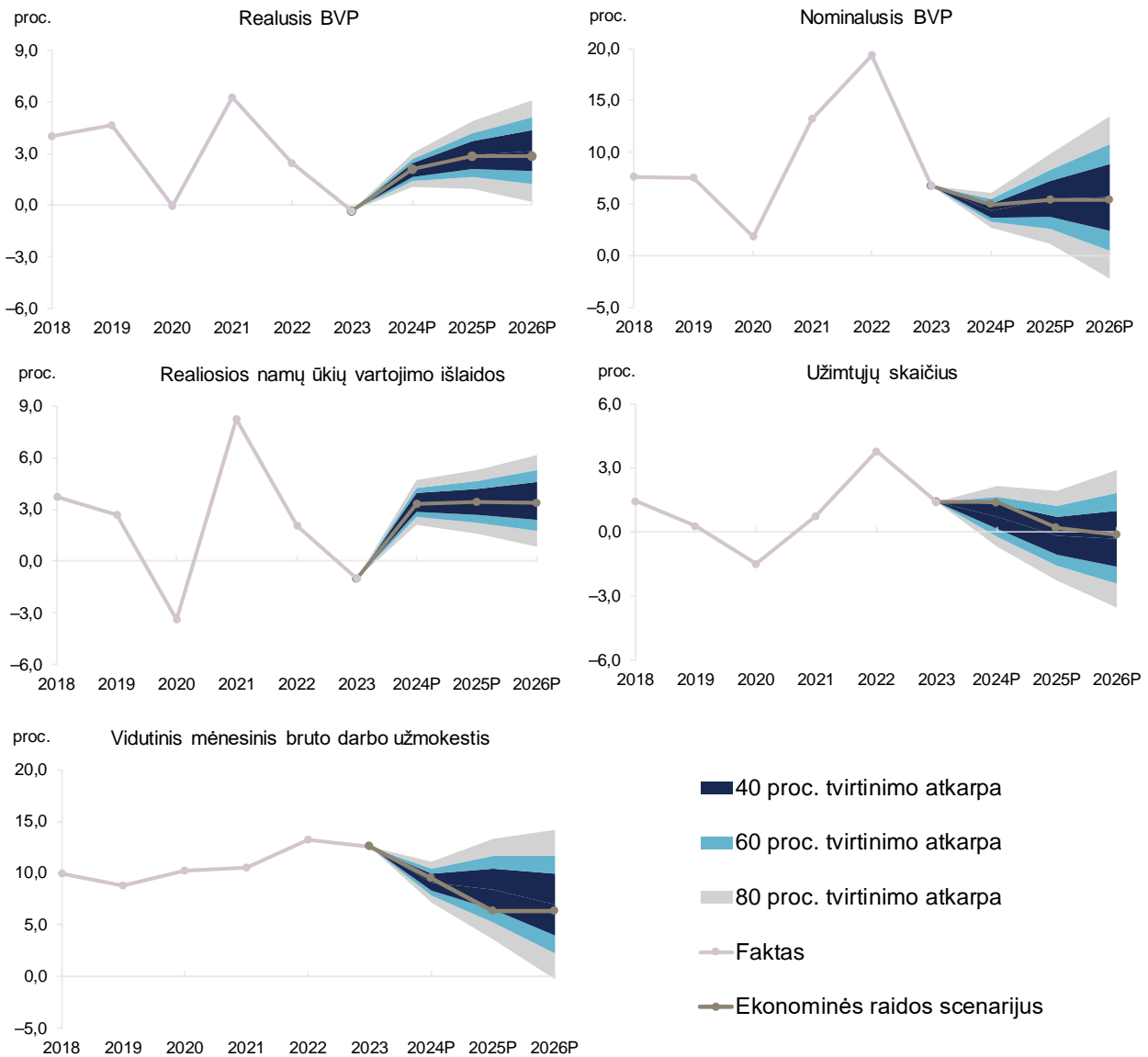
Skliausteliuose pateiktos 2024 m. kovo mėn. ERS prielaidos.

P – prognozė

Šaltinis – Finansų ministerija

Išvados
 „Dėl ekonominės raidos scenarijaus
 tvirtinimo“
 3 priedas

VK FI SUDARYTOS ERS TVIRTINIMO ATKARPOS

Tvirtinimo atkarpų atskaitos tašku (moda) laikomos VK FI parengtos prognozės.

Tvirtinimo atkarpų sudarymo metodika plačiau išdėstyta Ekonominės raidos scenarijaus vertinimo ir tvirtinimo apraše. Prieiga per internetą: https://www.valstybeskontrolė.lt/TVS/Content/Biudzeto_stebesena/ERS_vertinimo_ir_tvirtinimo_aprasas.pdf.

P – prognozė

Šaltinis – Finansų ministerija, Valstybės kontrolė, vykdančios fiskalinės institucijos funkcijas, skaičiavimai

Išvados
 „Dėl ekonominės raidos scenarijaus
 tvirtinimo“
 4 priedas

KITŲ INSTITUCIJŲ REALIOJO BVP PROJEKCIJOS

Institucija	Paskelbimo data	2024P	2025P
Lietuvos bankas*	2024-06-11 (2024-03-19)	1,9 (1,6) ▲	3,1 (3,1)
Europos Komisija	2024-05-15 (2024-02-15)	2,0 (2,1) ▼	2,9 (3,0) ▼
AB SEB	2024-05-02 (2024-01-23)	1,5 (1,5)	2,8 (2,8)
EBPO	2024-05-02 (2023-11-29)	1,7 (1,7)	3,1 (3,1)
AB „Swedbank“	2024-04-18 (2024-01-25)	1,8 (1,8)	2,8 (2,5) ▲
TVF	2024-04-16 (2023-10-10)	2,2 (2,7) ▼	2,5 (2,6) ▼
Institucijų vidurkis	–	1,9 (1,9)	2,9 (2,9)
Finansų ministerija	2024-06-20 (2024-03-18)	2,1 (1,6) ▲	2,9 (2,9)
VK FI	2024-07-02 (2024-03-27)	2,0 (1,8) ▲	2,9 (3,0) ▼

Skiausteliuose pateiktos ankstesnės institucijų prognozės.

Naudotos prognozės, kurios atnaujintos iki 2024 m. birželio 14 d.

* Pašalinus sezono ir darbo dienų skaičiaus įtaką.

P – prognozė

Šaltinis – institucijų projekcijos: Europos Komisijos, Tarptautinio valiutos fondo, Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos, Lietuvos banko, AB „Swedbank“, AB SEB, Valstybės kontrolės, vykdančios fiskalinės institucijos funkcijas, skaičiavimai

Išvados
 „Dėl ekonominės raidos scenarijaus
 tvirtinimo“
 5 priedas

2024 M. BIRŽELIO MĖN. ERS VERTINIMO EIGA

Gegužės 31 d.	Valstybės duomenų agentūra paskelbė BVP 2024 m. I ketv. antrąjį įvertį.
Birželio 4 d.	FM pateikė institucijoms derinti ERS projektą (kopiją – VK FI).
Birželio 6 d.	VK FI parengė savo 2024–2027 m. makroekonominės prognozes*.
Birželio 7 d.	Įvyko LB ir VK FI susitikimas, kuriame diskutuota apie Lietuvos ekonominę raidą.
Birželio 7 d.	VK FI pateikė FM pastabas ir pasiūlymus dėl ERS projekto. VK FI taip pat pateikė klausimus FM ir savo parengtas 2024–2027 m. makroekonominės prognozes.
Birželio 10 d.	FM raštu atsakė į VK FI klausimus.
Birželio 14 d.	FM pateikė VK FI derinti patikslintą ERS projektą.
Birželio 14 d.	VK FI informavo FM, kad neturi priešasčių netvirtinti ERS projekto.
Birželio 20 d.	FM savo interneto svetainėje viešai paskelbė 2024–2027 m. birželio mėn. ERS.
Liepos 2 d.	VK FI interneto svetainėje viešai paskelbė išvadą dėl birželio mėn. paskelbto 2024–2027 m. ERS tvirtinimo. Kartu skelbiamos ir VK FI makroekonominės prognozės.

* Siekiant užtikrinti nepriklausomą Finansų ministerijos pateikto ERS projekto vertinimą, scenarijaus projektas pradedamas nagrinėti tik VK FI pabaigus rengti savo prognozes.

Šaltinis – Valstybės kontrolė, vykdanči fiskalinės institucijos funkcijas

Išvados
 „Dėl ekonominės raidos scenarijaus
 tvirtinimo“
 6 priedas

TARPTAUTINIŲ INSTITUCIJŲ PRIELAUDŲ PALYGINIMAS IR ATEITIES SANDORIAI

Laikotarpis	Pasaulio bankas (2024-06-11)		ECB (2024-06-06)		EK (2024-05-15)		EBPO (2024-05-02)		TVF (2024-04-16)		Ateities sandoriai*	
	naftos kaina	USD/EUR	naftos kaina	USD/EUR	naftos kaina	USD/EUR	naftos kaina	USD/EUR	naftos kaina	USD/EUR	naftos kaina	USD/EUR
2023	82,5	–	82,5	1,08	82,5	1,08	82,5	1,08	82,5	–	82,5	1,08
2024P	84,0	–	83,8	1,08	85,4	1,07	84,6	1,08	78,6	–	85,4	1,08
2025P	79,0	–	78,0	1,08	80,0	1,07	85,0	1,08	73,7	–	80,0	1,09
2026P	78,1	–	74,5	1,08	–	–	–	–	–	–	76,2	1,12
2027P	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	73,3	1,13

Skliausteliuose nurodoma duomenų paskelbimo data.

* 10 darbo dienų ateities sandorių vidurkis 2024 m. balandžio 12–25 d., atsižvelgiant į Europos Komisijos taikytą periodą 2024 m. gegužės mėn. projekcijose.

P – prognozė

Šaltinis – Pasaulio bankas, Europos Centrinis Bankas, Europos Komisija, Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija, Tarptautinis valiutos fondas, <https://www.barchart.com>